

Mana-i Harfi; Hayat ve Anlamı

Varlıkla ilgili irtibatımız sadece maddî alana, olayların içine sığıştırıldığı için pek çok olay içinde boğuluyor ve hadiselerin içinde sıkışmışlığın getirdiği problemler ile yüzleşiyoruz. Hayatı derinlerde ve özde anlama ihtiyacı var. Bu olmadan sonsuzluğa namzet olan ve sonsuzluktan gelen ruh ve kalp yırtılıyor ve yaralanıyor. Belki de en büyük problemlerimizden biri, hayatı anlamlandırmaktan çok yaşamaya çalışmak.

Hayat özünde çok basitken kesreti içinde insanların algılamakta zorlandıkları ve karmaşık bir hal alan yapıya benziyor. Bütün soruların temelinde yer alan kimlik tanımı yani kişinin kim olduğu ve esas itibarı ile niçin yaşıyor olduğu, aslında cevabı çok kolay bulunabilen bir soru olmalıdır. Belki de en temel problem, sorulması gereken sorunun bu olduğunun farkına varabilmek. Oysa insanlar çok daha karışık ve felsefî sorularla uğraşırken bu temel ve hayatı kökten etkileyecek sorular kayboluyor. Maddî âlemin yakın bağlantılarında algılanan hayat ferdi gerçek kimliğinden uzaklaştırıyor, çok derin ve şatafatlı bağlantılar ve komplo teorileri ile büyük işler yaptıklarını zannedenler, hayatın özü ve anlamı dikkate alındığında sadece kendilerini eğlendiriyorlar. Oysa varlığın yaratılış gayesi ferdin, eşyanın gerisindeki isimleri görmekle, varlığı ve şahsî âlemini nurlandırmaktır. Hayatın güzelliği de ancak bu şekilde nurlanmış bir âlem içerisinde açığa çıkacaktır.

Bu durumda, eşyadan esmaya ulaşma konumunda olan insan, âlemin tamamını kendi algılarına münhasır olarak algılama ve kabul etme zaafı ile yüz yüzedir. İşin daha da kötü olan yönü, kulun Âlemlerin Yaratıcısı'nı da kendi algılarının sınırlılığında algılaması ve o Zat-ı Mukaddes'in de varlık âleminin tanımlarına sınırlı kalması gerektiği gibi bir vehme kapılmasıdır. Mülk âleminin bütün doğru-yanlış, iyi-kötü gibi tanımlamaları hiçbir şekilde Halık-ı Kâinat'ı bağlamamakta, sadece varlık lisanı ile kulların O'nu tanıması için konmuş kurallar şeklinde karşımıza çıkmaktadırlar. Aslında O'nun yapmamızı emrettiği şeyler güzel, yasakladığı şeyler çirkindir. Yoksa, O'nun dışında tanımlanmış bir kısım

doğru ve yanlışlar, güzel ve çirkinlere O tâbi olmak ve o tanımlara göre hüküm vermek durumunda değildir. İnsanlar genellikle esbab âleminin sınırlılığında ve darlığında varlıkları anlamak konumunda oldukları için Halık-ı Kâinat'ı da bu yapı içerisinde idrak etmeye çalışmanın doğurduğu problemleri sıklıkla yaşamaktadırlar. Zaman ve mekândan münezze, dolayısıyla zaman ve mekân içinde yapılmış tanımların dışında olan O Zat-ı Mukaddesi maddî boyutun değer yargıları ile anlamaya çalışmak, O'nu maddî âlemin darlığında görmeye çalışmak ve sebep sonuç ilişkileri içinde anlamaya çalışmak gibi büyük bir yanıltır. Varlık bize bakan boyutu ile dar bir çerçeve çizerken Âlemlerin Rabb'ine bakan yönünde çerçeveler ortadan kalkmaktadır.

Varlık âleminin başlangıcında iyi ve kötüyü tanımlayan kudret, zamanın her bir anında, aynı tanımlamalara devam ediyor ve tanımlar O'nun istekleri doğrultusunda şekilleniyor olmalıdır. Başlangıçta her şey nasıl O'nun ilmi, iradesi ve isteği doğrultusunda bir değer almış ve kıymet ifade eder hale gelmişse aynı şey zamanın en küçük dilimlerinde de geçerlidir. Her şey genel bir değerlendirmenin yanında, anda da yani zamanın en küçük dilimlerinde de ezeli irade doğrultusunda yeniden kıymet almakta ve bir değer ifade etmektedir. Bu değerlendirmeyi yapan Âdil-i Mutlak herhangi bir şeyin bağlayıcılığı ve sınırlılığı altında değildir. Maddî boyutta çirkin olarak gözüken bir şey O'nun güzel demesi ile güzelleşir. Aynı şekilde maddi âlemin en güzeli sadece O'nun çirkin demesi ile çirkinleşir. Eşyanın aslî değerlerini ve esas kıymet-i harbiyesini belirleyecek olan yalnızca İlâhî hükümdür. Çünkü, bütün vasıfları her anda ve zamanın bütününde tanımlayan, değer atfeden ve kıymet veren O'dur. Nefsü'l-emri de esas olarak belirleyen o irade ve Rabbü'l-Âlemîn'in kabulleri ve yüklediği değerlerdir.

Maddî âlemin işleyişinin gerisindeki sırları, kaderi, hayır ve şerlerin yaratılmasının arka planındaki güzellikleri ve her haliyle Âlemin Yaratıcısı'nın güzelliklerine nasıl işaret ettiğini anlayabilmek için bu temel düsturu hiç aklımızdan çıkarmamamız gerekmektedir. Aksi halde kendi tanımladığımız ve pek çok açılardan çok sınırlı bakışlarımızla tanımladığımız bir âlemin güzellik ve doğruluk tarifleri içinde her özelliği ile mutlak, zamandan ve mekândan münezze bir Yaratıcı'nın her şeyi bir anda kuşatan özellikleri ile ortaya koyduğu işleyişi çok sınırlandırmış oluruz. Bütündeki tarif edilmez güzelliği algılama şansımız kalmaz.

Algılar sınırlıdır ve çoğu zaman bütünün ahengini kuşatmaya yeterli değildir. Algıların sınırlılığında anlaşılan hayat çoğu zaman gerçek anlamından uzaklaşmakta, kişi ve varlık arasında kalın bir perde oluşmaktadır. Bu perdenin arkasında çok silik şekilde algılananlar ile anlam yüklenen hayat bir kargaşa ve karmaşa zemini gibidir. Çoğu zaman içinden çıkılmaz bir muamma şekline dönüşür. Bu durum gerçekten ruha azap veren ve belirsizliklerin, çözümsüzlüklerin sıkıntısı ile psikolojinin iyice bozulduğu bir hal oluşturur.

Oysa kulluk tanımı ile her şeyi asıl sahibine vermek ve tamamen O'na dayanmak tarifi imkânsız bir rahatlaktır. Her şeyi kulluk ile şekillenen bir kimlik üzerine oturtmak, tanımları ve hayatı çok kolaylaştıracaktır. Tevhid nazarı ile olaylara kuş bakışı baktığınızda hayatınızda çok önemli olan olayların ne kadar küçük olduğunu görüyorsunuz.